

PRILOGA O VREDNOTENJU ZNANJA

MLADINA

ZNANJE

DOBA MERITEV *Izobraževanje ne sme biti »učinkovito«, ampak dobro* / ROBI KROFLIČ *Merila sodobni šoli postavlja Svetovna banka* / MICHAEL MOORE *Novi film oskarjevca o slovenskem izobraževanju*

PRI NAS ZNANJE DOBI OBLIKO

PRIDI NA

Fakulteto za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo

GRADBENIŠTVO

PROMETNO
INŽENIRSTVO

ARHITEKTURA

GOSPODARSKO
INŽENIRSTVO

Razmišljaš o poklicu prihodnosti?

Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo je na svojem področju mednarodno priznana.

Naši študentje ne cenijo samo pridobljenega akademskega znanja v odličnih delovnih pogojih, temveč tudi prijateljsko vzdušje in sproščeno okolje v katerem študirajo.

www.fg.um.si // fgpa@um.si // 02 2294 302

Univerza v Mariboru

Fakulteta za gradbeništvo,
prometno inženirstvo in arhitekturo

Učiteljica Polonca Štefanič na osnovni šoli Prežihovega Voranca v Ljubljani / Foto: Gašper Lešnik

DOBA MERITEV

Izobraževanje ne sme biti »učinkovito«, ampak dobro

Piše: Klemen Košak

O učinkovitosti izobraževanja je težko govoriti, ker je težko govoriti o kakovosti izobraževanja, vendar so ekonomisti in politiki vseeno našli način. In sicer primerjavo med dosežki otrok na standardiziranih oziroma »zunanjih« testih znanja. Ti naj bi pokazali, kako dobro z učenci delajo v šolah.

V številnih državah so standardizirani testi ključni za prihodnost učencev in tudi učiteljev. Pri prvih je od rezultatov, ki jih

dosegajo na testih, odvisno nadaljnje šolanje, od tega pa uspeh na trgu delovne sile, ki je do delavcev vse bolj krut. Pri učiteljih je od rezultatov, ki jih dosežajo njihovi učenci, odvisna njihova plača in ali bodo sploh obdržali službo.

»Uvrstitev na lestvici je brez pomena, razvrščanje v lestvice pa je samo po sebi škodljivo,« je januarja letos v intervjuju za ameriško revijo Progressive magazine ugovarjal ameriški filozof Noam Chomsky. »Spreminja nas v posameznike, ki posvečajo svoje življenje

doseganju te uvrstitve.«

V Sloveniji standardizirani testi nimajo takega vpliva kot v drugih državah, ampak so najpomembnejše ocene, ki jih učenci dobijo od učiteljev. Nacionalna preverjanja znanja osnovnošolcev sploh niso obvezna, matura po koncu srednje šole pa ni edina, ki določa, na katero fakulteto se bodo lahko vpisali najstniki.

Vendar se je Slovenija letos pridružila vse večji skupini držav, ki šolsko politiko prilagajajo rezultatom na mednarodnih

Naslovnica: Plakat v Ljubljani / Foto: Borut Krajnc

standardiziranih testih znanja. Finančno ministrstvo je namreč pozvalo Mednarodni denarni sklad, naj pregleda, kako izboljšati naš šolski sistem, ne da bi povečali stroške, oziroma kako znižati stroške, ne da bi se sistem poslabšal.

Ko sklad to počne, je zanj najpomembnejše, kako »učinkovito« je šolstvo. Za to primerja delež bruto družbenega proizvoda, ki ga države namenijo za izobraževanje, ter dosežke, ki jih petnajstletniki dosegajo na triletnem ocenjevanju PISA, s katerim znanje petnajstletnikov v svojih članicah preverja Organizacija za mednarodno sodelovanje in razvoj (OECD). Potem sklad razvrsti države po »učinkovitosti« in manj učinkovitim predlaga spremembe sistema.

Chomsky še zdaleč ni edini, ki nasprotuje takim lestvicam in testiranju. Najglasnejši med nasprotniki je verjetno nizozemski filozof pedagogike Gert Biesta, med drugim avtor knjige »Dobro izobraževanje v dobi meritev«.

Ko je bil junija v Ljubljani gost konference, je povedal, da so ga nekoč na Danskem spraševali, kako izboljšati rezultate na testih PISA. Odgovoril jim je, da če to nalogo zaupajo njemu, lahko njihove rezultate izboljša v dveh letih. »Če je to edini cilj, ga je

precej lahko doseči,« pravi, »nima pa to nobene zveze z izboljšanjem izobraževalnega sistema.«

Nato se je spomnil še konference o kozmopolitstvu v izobraževanju, ki je bila pred leti v Južni Koreji. »V sobo so stopili tamkajšnji kolegi in rekli, da je tema konference sicer dobra, vendar bi v resnici morali govoriti izključno o uničujočih posledicah, ki jih ima zelo tekmovalen sistem na mlade ljudi.«

Spi štiri ure

Južna Koreja ne išče pomoči za napredovanje po mednarodnih lestvicah, saj v PISI že dolgo časa zaseda najvišja mesta. Vse več ljudi opozarja, da je to povezano s stopnjo samomorilnosti mladih, kjer Južna Koreja prav tako zaseda prvo mesto med razvitimi državami.

V tej državi se lahko pohvalijo z največjo gospodarsko rastjo na svetu v zadnjega pol stoletja. Ustvarili so velika podjetja, kot so Samsung, Hyundai in LG, vendar ta vseeno ne morejo vsem visoko izobraženim ponuditi zaposlitve, ki posamezniku in njegovi družini prinese tudi visoko mesto na družbeni lestvici. Zelo pomembno je, katero univerzo je obiskoval mladi iskalec dela, zato morajo dijaki ob koncu srednje šole dobro opraviti sprejemne izpite.

Poročila o tamkajšnjem šolskem sistemu trdijo, da so najstniki v šoli od osmih zjutraj do štirih popoldne, potem pa jih tri četrtine obiskuje še zasebne akademije, ki jih imenujejo tudi »inštituti za piflanje«. Mnogi se vsak dan učijo dlje kot do polnoči. »Če spiš pet ur na noč, ti bo spodletelo, če spiš štiri ure, ti bo uspelo,« je v Južni Koreji uveljavljen rek.

Starši naj bi sto dni pred novembrskimi nacionalnimi preverjanji znanja vsak dan več ur molili, da bi njihovi otroci dosegli dober rezultat. Ko pride veliki dan, oblast zapre številne ceste in ustavi letalski promet, da hrup ne bi zmotil otrok med pisanjem. Tistim, ki zaspijo, naj bi policijsko spremstvo pomagalo pravočasno priti v učilnico, poročajo mediji.

Mnogi so prepričani, da je ta pritisk vzrok, da sedemnajst od sto tisoč južnokorejskih učencev stori samomor. Včasih otroci povedo naravnost, tako kot dve šestnajstletnici iz mesta Daejeon, ki sta v poslovilnem pismu zapisali: »Sovraživa šola.« Leta 2008 je anketa pokazala, da je na samomor pomislilo 58 odstotkov učencev.

Južna Koreja po testih PISA sicer ni najvišje na lestvici, tam je kitajsko mesto Šanghaj, ki mu ocenjevalci kakovosti

**Pas najprej
pripni¹,
nato še tesno
pričvrsti².**

**Nezgodno
zavarovanje
otrok za šolsko
leto 2015/2016**

Izkoristite ugodnosti:

- Nezgoda komplet
- 20 % popusta za veliko družino
- 10 % popusta na sklenitev prek spleta

Ugodnosti lahko izkoristite v času trajanja akcijske prodaje nezgodnih zavarovanj otrok in mladine, ki poteka od 17. 8. do 31. 10. 2015 na prodajnih mestih Zavarovalnice Triglav, d.d. in preko spletne strani triglav.si. 20 % popust za veliko družino se prizna ob hkratni sklenitvi 3 ali več akcijskih nezgodnih zavarovanj otrok in mladine preko interneta, pri zavarovalnem zastopniku oz. na naših prodajnih mestih. Več na triglav.si.

Zavarovalnica Triglav

Vse bo v redu.

triglav

www.triglav.si

izobraževalnih sistemov po navadi namejnajo manj pozornosti, saj ne predstavljajo celotne države. Kitajska iz mestnih osnovnih šol v zadnjem razredu celo izključuje otroke delavcev, ki prihajajo v mesta z drugih območji države. Ti otroci morajo zato na zasebne šole, ki so pogosto slabše, ali se vrniti na podeželje. OECD trdi, da je testirala tudi učence iz trinajstih manj razvitih kitajskih provinc in da so dosegli nadpovprečne rezultate, vendar teh ne želi javno objaviti, ker naj bi ji Kitajska to preprečevala.

Vseeno je treba poudariti, da je kitajski izobraževalni sistem podoben južnokorejskemu, saj je prav tako usmerjen k razvijanju sposobnosti reševanja standardiziranih testov. Hkrati so družine pod velikanskim pritiskom, da otroci pridobijo izobrazbo, saj se lahko le tako izognejo revščini, in v Šanghaju imajo otroci najboljše možnosti, da tudi čas zunaj šolskega pouka namenijo učenju. Tudi med mladimi Kitajci je samomor najpogostejši vzrok smrti.

Ta sistem izobraževanja je za zgled postavil tudi ameriški predsednik Barack Obama. »Naši otroci preživijo v šolah vsako leto skoraj mesec dni manj kot južnokorejski. To ni

način, ki naj bi jih pripravil na gospodarstvo 21. stoletja,« je dejal leta 2009 v govoru, v katerem je zagovarjal »celovito in konkurenčno izobraževanje«. Ob aplavzu je pozval k povečanju časa, namenjenega pouku, bodisi s skrajšanjem poletnih počitnic bodisi s podaljšanjem šolskega dne.

Povezave med velikim pritiskom na učence in uspehom v sodobni ekonomiji si ni izmislil Obama. Raziskava PISA vsaka tri

Najboljše rezultate na mednarodnih testih znanja dosegajo učenci v Južni Koreji, kjer je tudi največja stopnja samomorilnosti med mladimi. Mnogi so prepričani, da je to povezano.

leta preverja bralno, matematično in naravoslovno pismenost, v daljšem obdobju pa tudi sposobnost reševanja problemov. Pri tem je Južna Koreja prehitela tudi Šanghaj.

»Današnji petnajstletniki, ki nimajo razvitih veščin reševanja problemov, bodo postali jutrišnji odrasli s težavami pri tem, da bi našli

ali obdržali službo,« je dejal vodja projekta PISA pri OECD Andreas Schleicher in svetoval politikom, naj preoblikujejo »šolski sistem in učne načrte, da bi pomagali učencem razviti veščine reševanja problemov, ki so vse bolj potrebne v današnjem gospodarstvu«.

Neupravičeno posploševanje

Vendar se Schleicher in Obama ne strinjata glede tega, kako pomembno je število ur, ki jih otroci namenijo učenju. Korejski učenci preživijo v šoli 220 dni na leto, ameriški pa 180, razlika med njihovimi rezultati na preverjanju PISA pa ni sorazmerna z razliko v številu ur. OECD je tako iz primerjave med dosežki in časom pouka izračunal »učinkovitost učenja« in po tem podatku je Južna Koreja na štiriindvajsetem mestu izmed tridesetih držav.

Na prvem mestu je Finska, ki jo pogosteje kot politiki in ekonomisti hvalijo učitelji. V Sloveniji je na primer v razredu povprečno štirinajst učencev, na Finskem pa manj kot deset, in plače učiteljev so za petino večje. Poleg tega učitelji na Finskem uživajo velik ugled v družbi in so pri svojem delu zelo avtonomni, je izpostavil Hannu Simola, strokovnjak za

FELU MBA

Master of Business Administration

Ekonomska fakulteta v Ljubljani

Univerza v Ljubljani

EKONOMSKA
FAKULTETA

Naložba v znanje in razvoj perspektivnih strokovnjakov

- MBA naziv vodilne poslovne šole v regiji bo pospešil vaš vstop v mednarodni poslovni prostor.
- Vrhunski mednarodno uveljavljeni slovenski in tuji profesorji bodo z vami delili svoja znanja in izkušnje.
- Povečali boste možnosti napredovanja na osebnem in poslovnem področju.
- Učinkovito boste širili poznanstva in kreirali močno mednarodno poslovno mrežo.
- Izpopolnili boste svoj osebni slog vodenja.

Ekonomska fakulteta v Ljubljani
Center poslovne odličnosti
Kardeljeva ploščad 17
1000 Ljubljana
+386 1 5892 495
www.ef.uni-lj.si/mba

ZGODNJA PRIJAVA DO 30. SEPTEMBRA 2015!

Učiteljica Marija Buda na osnovni šoli Prežihovega Voranca v Ljubljani / Foto: Gašper Lešnik

izobraževanje z univerze v finskem glavnem mestu Helsinki.

Simola je želel opozoriti, da tako imenovani finski čudež PISA v resnici ni čudež, ampak posledica specifičnih zgodovinskih in družbenih okoliščin. Poleg sistema, ki ustreza učiteljem, je namreč treba upoštevati, da so za finsko miselnost značilni »avtoritarnost, poslušnost in kolektivizem«, v čemer je podobna vzhodnoazijskim državam. K temu so prispevali zgodovina pod rusko oblastjo, krvava državljanska vojna na začetku dvajsetega stoletja ter nato enoten upor proti Sovjetski zvezi v letih 1939 in 1940. »Zaradi zgodovinskih razlogov obstaja določena homogenost med učenci v večini finskih učilnic,« dodaja Simola. Homogenost je tudi posledica tega, da so bili na Finskem do nedavna »težavni« učenci razmeroma hitro umaknjeni iz razreda in pod nadzor specialnih pedagogov ali celo na klinike.

Poleg tega je treba upoštevati družbene in ekonomske razmere v državah. Revščina zelo vpliva na otrokove učne uspehe in Finska ima veliko manj revnih kot večina drugih držav. Tam so leta 2012 pod pragom tveganja revščine živeli trije odstotki učencev, v ZDA pa petina. Ameriško združenje srednješolskih učiteljev je ugotovilo, da so ameriške šole, med učenci katerih je bilo manj kot deset odstotkov revnih, na PISI dosegle boljše rezultate kot finske.

Kritiki poleg zanemarjanja konteksta dosežkov učencev testom PISA očitajo še veliko drugih pomanjkljivosti. Statistiki vidijo napake v metodologiji organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj, družboslovci pa oporekajo, da so področja merjenja zastavljena preozko.

Zato bi se morali tudi vzdržati

neupravičenega posploševanja, da rezultati na PISI povedo, kako dobre so šole, opozarja Zdenko Kodelja z ljubljanskega pedagoškega inštituta. Slovenski petnajstletniki dosegajo primerljivo dobre rezultate, iz česar politiki različnih strankarskih pripadnosti pogosto sklepajo, da so slovenske šole dobre, tisti politiki, ki so naklonjeni varčevanju, pa pripominjajo, da nekatere države z manj denarja dosegajo enake ali boljše rezultate.

»Na podlagi izsledkov raziskav, kot je PISA, ne moremo trditi, da so naše šole dobre,« oporeka Kodelja. Dosežki slovenskih učencev namreč kažejo le, da so dobri v tistih delih matematike, naravoslovja in bralne pismenosti, ki se ugotavljajo s testi. »To je samo ena od nujnih sestavin dobre šole,« pojasnjuje Kodelja in dodaja, »da je 'dobra šola' preveč kompleksen pojem, da bi ga lahko ustrezno opredelili na podlagi teh raziskav.« Nič namreč ne povedo o znanju pri drugih pred-

Standardizirano testiranje temelji na težnji, da izobraževanje postane varnejše in bolj predvidljivo, ampak s tem izgubimo to, kar izobraževanje je: počasno, tvegano, nepredvidljivo in negotovo početje.

metih, kaj šele to, kako uspešne so šole pri vzgoji.

To velja tudi, če upoštevamo, da PISA ugotavlja tudi sposobnosti reševanja problemov, trdi britanski strokovnjak za izobraževanje Graham Birrell. »Če lahko sklepamo iz primerov nalog, je PISA odlična pri

spodbujanju ljudi, da bodo bolje kupovali vozovnice za vlak in bolje nameščali termostate, manj pa jih spodbuja k iskanju radikalnih in izvirnih idej za nepredvidljive in nemehanične izzive,« je zapisal aprila lani v članku za britansko spletno stran The Conversation.

Prečudovito tveganje

Jasno je torej, da uvrstitve na lestvicah nimajo takega pomena, kot jim ga pripisujejo politiki in ekonomisti. Zaradi dejstva, da jim politiki pripisujejo velik pomen, pa postanejo pomembne. Zato teoretiki, kot sta Chomsky in Biesta, trdijo, da so škodljive.

»Standardizirano testiranje temelji na težnji, da izobraževanje postane varnejše in bolj predvidljivo,« trdi Biesta. Težnja je namreč ta, da cilj glavni cilj izobraževanja postane uspeh na testu. »Ampak s tem izgubimo to, kar izobraževanje je: počasno, tvegano, nepredvidljivo in negotovo početje.«

Trditev, da je odgovor na vprašanje, kaj je dobro izobraževanje, mogoče najti v rezultatih standardiziranih testov, je veliko poenostavljanje. »Prav nič ne prispeva k razpravam o kakovosti izobraževanja,« poudarja Biesta, »prispeva pa k tekmovalni miselnosti.«

To vodi v postavljanje omejitev človekovemu razvoju. »Določi se, kaj otrok mora postati, še preden mu je dana možnost, da pokaže, kaj želi biti. Taka socializacija reproducira obstoječe neenakosti.« Omejevanje pomeni, da iz izobraževanja izgine svoboda, ki je po mnenju nizozemskega filozofa ključna.

Bolj kot o svobodi sicer govori o tveganju oziroma o »prečudovitem tveganju izobraževanja«, kot je tudi naslov ene od njegovih knjig. Človekova subjektivnost – to, kar smo – se oblikuje prek interakcij z drugimi in to oblikovanje je tvegano, ker so interakcije z drugimi nepredvidljive.

Oblikovanje subjektivnosti je eden od namenov izobraževanja, in če se v to oblikovanje vnesejo strategije in orodja, ki zmanjšajo tveganja v interakcijah, se na učenca ne gleda kot na subjekt. »Izobraževanje mora vsebovati 'transcendentalno nasilje', saj se vpleta v suverenost subjekta s spraševanjem težkih vprašanj in ustvarjanjem napornih srečanj, ki lahko moteče vplivajo na učence, ampak je nujni pogoj za vzniki subjektivnosti.«

Spremembe izobraževanja, h katerim težijo standardizirani testi, Biesta povezuje s tendencami, da bi šole ustvarjale delavca in ne človeka.

»Danes vsi govorijo, da se svet hitro spreminja, da ne vemo, kakšna bo prihodnost, da potrebujemo večšine za prilagajanje negotovosti. Nihče pa se ne vpraša, čemu se prilagajamo. V resnici vsi govorijo o preživetju. Nehalo se je govoriti o življenju. Ali si res želimo, da naše politike poganja želja po preživetju? Gotovo obstaja kaj boljšega.«

Bine Žalohar, študent, profesionalni športnik

ustvarjaj na izi

Z NLB Študentskim paketom Binetu olajšamo nemoteno ustvarjanje svojega življenja ter spreminjamo njegove sanje v resničnost.

SANJE SO
NORE } ZAČETEK DOBRIH IDEJ } tu, kjer je vse po moje!
LAHKO

»MERILA SODOBNI ŠOLI POSTAVLJATA OECD IN SVETOVNA BANKA« - DR. ROBI KROFLIČ

Pedagog, teoretik vzgoje o tem, kako se tudi v visokem šolstvu zrcali ideologija neoliberalizma

Piše: Jure Trampuš

Če je nekoč veljalo, da ima univerza določeno mero avtonomnosti, je danes ta vedno bolj načeta. Izobraževanje je danes vedno manj »učenje za hojo po poti iskanja resnice« in vedno bolj dresura za učinkovito in konkurenčno sprejemanje temeljnih družbenih pravil. Vse to se dogaja zelo subtilno, a te stvari je mogoče prepoznati in poimenovati, tudi znotraj visokošolskega študija.

Kako bi označili izobraževanje, je to posredovanje znanja s pridihom vzgoje ali gre bolj za

način reprodukcije družbenih odnosov, elite, ideologije?

► Definicij je veliko, od novejših pristopov mi je najbližji pristop Nizozemca Gerta Bieste, ki govori o treh področjih izobraževalnih ciljev. Prvo področje je kvalifikacija – pridobivanje znanja, spretnosti, veščin; drugo socializacija, ki pomeni uvajanje v režim, red kodov obnašanja in komuniciranja, in tretje, na katero običajno pozabimo, subjektifikacija. Prvi dve področji ciljev sta usklajeni in merita na »uporabnosti znanj in kvalifikacije« v funkciji ohranjanja, obnove sveta,

kakršnega si predstavljajo elite, tretje pa pomeni možnosti, ki jih izobrazba ponuja za vstopanje mladih v svet z aktivnim sooblikovanjem in preoblikovanjem družbenih pravil. Ali z besedami Jacquesa Ranciera: socializacija uveljavlja politični, policijski red države, subjektifikacija pa pomeni kritiko, rušenje, preseganje, izstopanje iz tega reda.

Zakaj naj bi bila subjektifikacija znotraj izobraževanja zamolčana?

► Konkretna šolska politika kreira oblast, nacionalna, v zadnjem času tudi nadnacionalna. Oblasti pa v izobraževanju in v

izobrazbi ni nikoli zanimalo tisto nekaj, zaradi česar posameznik postane samostojen, kritičen, uporen, samosvoj subjekt. Vzpostavlja se trditev, da moraš za to, da bi postal polnovreden državljani, najprej usvojiti določeno znanje in veščine ter se naučiti ustreznega obnašanja. Ko se rodimo, bi morali iti skozi torturo celotnega izobraževalnega sistema, da bi nam politika priznala pravico, da participiramo v družbi.

V enopartijskem sistemu so bile ideološke komponente izobraževanja vidne, danes pa so zakrite. To ne pomeni, da ne obstajajo.

► Logika znanstvenega razmišljanja o izobraževalnem procesu poteka približno takole: če želimo, da je izobraževanje kakovostno, smiselno, se moramo najprej vprašati, kakšni so cilji, kako jih dosežemo, kako jih preverimo. V šolski politiki pa je zadeva velikokrat obrnjena – rep začne mahati s psom.

Tako recimo matura kot končno preverjanje znanja vpliva na to, kaj bo srednja šola počela. Enako se dogaja na ravni celotne prosvetne politike. Glavni postavljavci meril, kaj bi morala šola delati, cilje zakodirajo v nabore testnih nalog, s katerimi preverjajo učne dosežke, na podlagi rezultatov pa razvrščajo šole in celotne šolske sisteme glede na njihovo domnevno kakovost. Ko se vprašamo, kdo postavlja merila sodobni šoli, je treba reči, da ta merila postavljata predvsem OECD in Svetovna banka.

Kakšni so njihovi cilji? Razsvetljevski?

► Brez ironije do neke mere vendarle so. Gre za osnovne poglede na to, kaj je pismenost, cilji so povezani tudi z osnovnimi znanji itd. S tem ni nič narobe, a radikalnih razsvetljevskih ciljev si seveda ne postavijo.

Katerih?

► Kaj naj bi bil za razsvetljenstvo končni cilj izobraževalnega procesa? Svoboda. Nemški filozof Kant si je postavil magično vprašanje, kako lahko človek postane svobodno bitje. In ko je ugotovil, da ti popolno svobodo zagotavlja šele um, je predvideval, da se mora

človek usposobiti za to, da ga zna uporabiti. Kant ni bil pedagog, je pa spoznal, da je celotno izobraževanje zavezano paradoksu, da je namreč večino tega, kar počnemo v izobraževanju, oblika podrejanja, omejevanja, katerega končni cilj je svoboda. Nekje je celo zapisal, da če bi našel odgovor na vprašanje, kako ob podrejanju vzgojiti svobodo, bi bilo enako, kot da bi iznašel kamen modrosti.

Oblasti pa v izobraževanju in v izobrazbi ni nikoli zanimalo tisto nekaj, zaradi česar posameznik postane samostojen, kritičen, uporen, samosvoj subjekt.

Bi lahko rekli, da je današnji cilj izobraževanja iskanje poti do svobode?

► Če bi natančno brali sezname temeljnih kompetenc, zapisanih v mednarodnih dokumentih, bi morali priznati, da z njimi ni veliko narobe, govorijo o temeljnih znanjih, veščinah, o temeljnih vrednotah demokratičnega sveta, tudi o vzpostavljanju samostojnih, neodvisnih posameznikov. A vendar, v svojem bistvu kompetenčno načrtovanje in preverjanje učnih dosežkov zaznamuje velika težava. Kritičen posameznik namreč postanem šele takrat, ko dobim možnost, da se izrazim v nasprotju z obrazci, ki jih vzpostavlja okolje. Mednarodni testi pa predpostavljajo vnaprej določene pravilne odgovore, ne spodbujajo novega, četudi napačnega sklepanja. Seveda gre za postavljane minimalnih merljivih standardov, a v šoli se počne še veliko drugega. A tisto, kar ni končno merilo kakovosti, pogosto najprej izpade iz šolske realnosti, na udaru so področja, ki za šolsko politiko niso zanimiva, kot na primer humanistika in umetnost, prav tu pa so možnosti subjektifikacije največje.

Se ideologija neoliberalizma širi tudi na področje izobraževalne politike?

► Zagotovo. Neoliberalizem pričakuje, da bo vsak tehnološki proces, tudi izobraževanje, potekal čim bolj predvidljivo. Z jasnimi, merljivimi kriteriji, vložkom, izplenom. Že sam način ugotavljanja kakovosti šole zanemarja vse dosežke šole, ki so nepredvidljivi, presenetljivi, odprti. Hkrati se znotraj neoliberalizma napake v razmišljanju označijo kot nekaj, čemur se je treba izogniti. V resnem znanstvenem diskurzu so napake gonilo razvoja, napake so izziv k drugačnemu mišljenju, akademski diskurz je diskurz disputa. Če izhajamo iz temeljnih akademskih vrednot in vrlin (»odkrivanje resnice«), se izkaže, da v znanosti včasih tudi odkrita zmeta, ki je kasneje ovržena s protargumenti konkurenčnih znanstvenikov, pomeni veliko za nadaljnji razvoj. Spomnimo se recimo samo na sistematično skladiščenje zmot v izjemni humanistični knjižnici Umberta Eca.

Ali ni politično spodbujan prepad med domnevno uporabnimi in neuporabnimi znanostmi posledica pogleda na pomen konkurenčnosti prodajanja znanja? Pri čemer imamo v Sloveniji dve fakulteti za družbene vede, eno uporabno in drugo morebiti neuporabno.

► V klasičnem humanističnem smislu je uporabno vsako pravo znanje. Človek je misleče bitje, ki si zastavlja vprašanja, išče odgovore, vedno smo obsojeni na iskanje pomenov in smislov, to je temelj naše eksistence – in za to potrebujemo znanje. Ko pa kdo eksplicitno zastavi vprašanje uporabnosti znanja, je v ozadju vedno specifično pojmovanje tega pojma, kaj se lahko torej ta trenutek trži, prodaja ...

Sam bi bil bolj oster. Politika se je pred leti odločila, da bo podpirala znanost, ki naj bi bila uporabnejša. Celo več, naredila se je ločnica med dobrimi naravoslovnimi in malo manj dobrimi družboslovnimi znanostmi.

► V resnici lahko znotraj vseh ved raziskovanje delimo na bolj temeljno in na preučevanje

Iščete pravi poklic zase? Ste željni novih izzivov? Si želite delati z ljudmi in v stiku z modo? Želite razvijati svoj občutek za lepo? Si preprosto želite postati **tehnik optik** ali **tehnik steklarstva**?

Vabimo vas na informativno-vpisna dneva na Šolski center Rogaška Slatina,

v petek, **11. 9. 2015**, ob 18. uri in v soboto, **12. 9. 2015**, ob 11. uri.

Predstavili vam bomo potek izobraževanja odraslih in odgovorili na vsa vaša vprašanja. Z veseljem vas pričakujemo.

Steklarska ulica 1, 3250 Rogaška Slatina
Tel.: 03 818 20 79 Faks: 03 818 20 10

E-pošta: tajnistvo@scrs.si Vodja izobraževanja odraslih: gabrijela.fuerlinger@scrs.si

ŠOLSKI CENTER
ROGAŠKA SLATINA
www.scrs.si

Protest študentov socialnega dela v Ljubljani spomladi leta 2015 / Foto: Borut Krajnc

posameznih pojavov. Kot aplikativne raziskave se štejejo tiste, ki ponudijo rešitve, ki jih lahko neposredno uporabimo v družbeni praksi in jih lahko tudi tržimo, temeljne pa so tiste, ki odpirajo polje, večajo razumevanje, četudi ne ponudijo neposrednih tehnoloških rešitev. Kaj sledi iz tega? Če imaš manj temeljnih premislekov, hitro zagovarjaš le eno rešitev, drugih pa ne upoštevaš. Na področju aplikativnega družboslovja potem recimo

študente učiš uporabe orodij za merjenje javnega mnenja, ne da bi jih mučil z vprašanjem, kaj je javno mnenje, kako se konstituira, kako lahko s samimi anketami javnega mnenja vplivamo nanj itd. Favorizirajo se kratkoročne in enoznačne rešitve, ki so na prvo žogo morda uspešne, na daljši rok pa ideologija uporabnosti nujno pomeni zaostanek v inovativnosti. To velja tudi za gospodarstvo.

Kdo bi moral določati prednostne naloge v

znanosti: država, politika, gospodarstveniki, popularnost?

► Vsi naštetni interesi so legitimni. Ko gre univerzo, pa se moramo zavedati, da je nastala kot združevanje ljudi, ki so jih zanimali iskanje znanja, raziskovanje, deljenje tega z mlajšimi generacijami. V času nastanka je bila univerza razmeroma avtonomna, seveda so se stvari spremenile, a odgovor bi moral biti še vedno relativno visoka stopnja avtonomije, v nasprotnem primeru univerza ne bo več univerza ...

... ampak kaj, poklicna visoka šola?

► Lahko tudi to, ali pa nadaljevanje splošnega izobraževanja, recimo za tiste, ki tudi zaradi socialnih vzrokov – ker ne dobijo ustrezne zaposlitve – podaljšujejo obdobje izobraževanja. Siliti čim večji delež generacije v takšen življenjski potek pa je sicer specifičen primer nasilja.

Do profesorjev?

► Do obojih. Najprej seveda do študentov, prve žrtve so študenti.

Kot se spreminja družba, se spreminja tudi šolstvo. Govorili ste o množičnosti študija. So profesorji postali socialni delavci, ne pa neki eruditi?

► Množičnost vsekakor pomeni, da bo le manjšina vpisanih v univerzo vstopila s pravimi akademskimi pričakovanji, profesorji pa smo odgovorni za delo z vsemi vpisanimi študenti. Vendar še vedno obstaja določen odstotek študentov, ki so željni akademske kulture in na nas profesorjih je, kako si razporedimo prioritete in kako poskušamo ustreči potrebam tako heterogene populacije. A bodimo iskreni, drastičnih sprememb ni. Tudi v moji generaciji je bilo le nekaj študentov, ki so se poglobljali v snov, veliko pa je bilo takšnih, ki so želeli čim lažje priti do diplome. Še več, upal bi si trditi, da so tiste diplome, ki so res dobre, v današnjem času boljše od tistih, ki so bile izstopajoče v času mojega študija. Kar je logično, viri so danes bistveno dostopnejši. Seveda pa množičnost prinese veliko problemov. Eden od teh je tudi ta, da je anketno ocenjevanje

LUK
LJUDSKA UNIVERZA KRANJ

cilj je blizu

DOŽIVITE LUK, OBIŠČITE DAN ODPRTIH VRAT 9. 9. 2015 OD 17.00 - 19.00 URE

OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE

Prva stopnica do poklicne poti in samostojnosti.

BREZPLAČNO ŠOLANJE

STROKOVNA USPOSABLJANJA

Novo poklicno usposobljenosti in priložnosti v slabe pol leta!

JEZIKOVNI TEČAJI

Večja kompetentnost, samostojnost in suverenost.

100 EUR UGODNEJE za občane Kranja

POKLICNI IN SREDNJEŠOLSKI PROGRAMI

Znanje je kot zlato, oplemeniti naše življenje!

NAGRADA OB VPISU

TEČAJI ZA RAZVOJ KOMPETENC

Večja učinkovitost v življenju in na delovnem mestu.

TEČAJI ZA STAREJŠE

Kakovostno, aktivno in družabno preživeti čas v zlatih letih.

BREZPLAČNI TEČAJ e-pošte za začetnike

www.luniverza.si

VPIŠI SE SEPTEMBRA

04 280 48 00

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani / Foto: Tjaša Zajc

profesorjev, vsečnost večini, eden od kriterijev za napredovanje v profesorske nazive. **Univerzitetni učitelji postajajo zbiralci točk, po načelu »publish or perish«.** Kar je problematično, pojavlja se hiperprodukcija, pada kakovost, najboljši so tisti, ki največ objavljajo.

► Sistem vrednotenja univerzitetnih profesorjev je podoben sistemu eksternega preverjanja znanja za osnovno in srednjo šolo. Gre za idejo, da je mogoče kakovost ujeti v merljive kazalnike, ki naj bi posredno govorili o kvaliteti, kar samo po sebi ni sporno. A od Aristotela naprej je znano, da se lahko meri samo kvantiteta, ne pa kvaliteta. Tekmujemo v točkah, v črkah in črticah – akademska kariera je postala zbiranje črtic, včasih vse spominja na kokainske odvisnike,

»koliko črtic si potegnil, toliko veljaš«. Vsak sistem, tudi objektivno posredno merjenje kakovosti, omogoča zlorabe. A najbolj me boli, da je pritisk točkovnega izkazovanja uspešnosti tako velik, da se v akademskih krogih ne pogovarjamo več o vsebinskih problemih, o tem, kaj je recimo v okolju tisto, kar bi morali premisliti, raziskati, pač pa se pogovarjamo o objavljenosti v indeksirani reviji, o medsebojnem citiranju itn.

Točke implicirajo tekmovanje, tekmovanje konkurenčnost. So lahko fakultete konkurenčne?

► Konkurenčnost na področju razmišljanja seveda obstaja – omenjal sem disput kot obliko merjenja moči argumentov in protargumentov. Danes je problem v tem, da je vprašanje, čigav argument, čigava objava se

bo pojavila na eminentnem mestu, postalo osnovno merilo za cel kup eksistencialnih odločitev, ali bomo dobil denar za raziskavo, ali bomo imel redno službo ... Avtonomija univerze je nekdaj pomenila ravno nasprotno: damo vam hišo, mecenji bodo zagotovili sredstva za raziskovanje in relativno solidno življenje, posvečeno pridobivanju in širjenju znanja, raziskovalci pa raziskujejo, kar se jim zdi pomembno, in soočajo svoja stališča in argumente. Danes teh mecenov ni več, večina raziskovanja se financira z zelo jasnimi interesi.

V času Svobodne univerze ste bili kritični do bolonjske reforme. Renata Salecl je pred leti zapisala, da »bolonjska reforma proizvaja fah-idiotiote. Poleg tega je študirajočim odvzela od-

Novi ideje in drugačni pogledi na računovodstvo in finance odpirajo nove poti!

- **Dodiplomski študij:** Računovodja
- **Magistrski študij:** Forenzične preiskave v finančah in računovodstvu
- **Certifikat:** Certificirani poslovodni računovodja

Visoka šola za računovodstvo, Ljubljana

www.vsr.si

govornost za študijski razvoj«. Kakšne diplome nam je prinesla?

► Bolonja je prinesla nekaj pozitivnih stvari, a prinesla je tudi veliko spornega. Na kaj spornega mislim? Prvič, na drobljenje programov in predmetov. Po bolonjski reformi so postali obsežnejši, temeljni predmeti nezaželeni, predmeti naj bi bili enosemestrski, tudi tisti z obsežnejšim korpusom. Če en predmet z istim številom ur izvajaš eno leto ali pa le pol leta, je v drugem primeru usvojenega znanja manj. V pol leta težko usvojiš način razmišljanja v nekem znanstvenem sistemu. Drug problem je prisila h kompetenčnemu razmišljanju in načrtovanju, kar je izšlo iz angleškega poklicnega šolstva in je nesmiselno za področje humanistike in družboslovja. Kompetenčna logika te sili k neposredni, pragmatični rabi znanja in veščin, manj poudarka pa je na temeljni vednosti. Največji problem pa je seveda birokratizacija študija. Danes poznamo univerzo programov in učnih načrtov, ne pa univerze profesorjev.

Kaj je s tem narobe?

► Gre za strahoten premik. Obstajata dve možnosti izvajanja študijskih programov, lahko se v grobem opredelijo predmeti in se potem izberejo kompetentni profesorji, ki pripravijo študijski proces glede na svoje aktualne raziskovalne preference. To je univerza profesorjev. Univerza učnih načrtov pa je sistem, ko neka zunanja institucija potrjuje učni načrt, tisti, ki ga je pripravil, pa je zamenljiv, saj lahko isti učni načrt izvaja kdorkoli z ustrežno habilitacijo. Stvari so perverzne, če bi želel sam delati po pravilih, bi moral vsako leto na pristojno mesto sporočiti spremembo v zahtevani študijski literaturi, če bi v predavanjih kaj spremenil, bi mi to moral predhodno potrditi neki organ. V Sloveniji imamo na ravni vrtca bolj odprt kurikulum, saj vzgojiteljicam omogoča več fleksibilnosti, ustvarjalnosti, pedagoške avtonomije, kot pa imamo profesorji

akademske svobode. Kar je katastrofa. Da niti ne omenjam problema aktivnih oblik študija ...

Kaj so te?

► To je ena od tihih predpostavk bolonjske reforme, saj naj bi tradicionalne metode utrjevale znanje, sodobne aktivne metode pa tudi spretnosti uporabe znanja. Klasičen akademski način, ki zajema neki korpus pred-

Sloveniji imamo na ravni vrtca bolj odprt kurikulum, saj vzgojiteljicam omogoča več fleksibilnosti, ustvarjalnosti, pedagoške avtonomije, kot pa imamo profesorji akademske svobode.

vanj in branja temeljne literature, kar je prvi pogoj za samostojno razmišljanje, se spreminja v povečevanje seminarjskih oblik dela in vaj. V praksi to pomeni, da študenti namesto šestdesetih ur bolj ali manj vodenega razmišljanja dobivajo majhne naloge. Profesorji naj bi imeli osebne mape študentov in kljukali, ali so opravili vse obveznosti, da pristopijo k izpitu. V mojih študijskih letih od nas ni nihče terjal, da po 14 dneh napišemo seminarčič, pa potem naredimo kolokvij, pripravimo ustni nastop in podobno. Nam so dali čas. Če sem se še posebej na študiju filozofije kaj naučil, to ni bil kompendij zgodovine filozofije, ampak večina akademskega pogovora in mišljenja. Današnji način ne omogoča, da bi se študent potopil v tok profesorjeve znanstvene misli in potem skupaj z njim splaval. Kmalu bomo padli na sistem srednje in osnovne šole, sistem sprotnega ocenjevanja, sporočanja ocen staršem, nenehnega pritiska na to, da so napake nedopustne.

Torej so fakultete tovarna znanja z vnaprej določenim tekočim trakom.

► Tisti, ki na to pristanejo, pristanejo na

vnaprej načrtovano pot do znanja, na predvidljivost, na realizacijo merljivih učinkov, na izogibanje izvirne misli, kar je seveda podobno nadzorovanim tehnološkim procesom. To pa ni pot za razvoj kritičnega akademskega mišljenja.

Zdelo se mi je, da smo v tem okolju zavrnili usmerjeno izobraževanje.

► To je bila vaša retorična šala. Bistvo usmerjenega izobraževanja je bilo v tem, da je politična elita za celotno državo poskušala določiti, kaj naj bi bilo obče znanje.

Danes gre za podobne stvari. Tudi danes neka politična elita, nadelita, ideologija, matrica, kakor pač to poimenujete, določa načine razmišljanja ljudi in poti, ki jih pripeljejo do vnaprej načrtovanih, merljivih ciljev.

► Deloma to drži, še posebej ko gre za favoriziranje tehnično/metodično nadzorovanih učnih situacij. Ta odpor

do bolj nenavadnih načinov dela se dobro vidi na področju umetnosti. Učitelji se strahno bojijo peljati učence, dijake, študente na alternativne predstave, v sodobni teater, gledati artističen film, ker si postavljajo vprašanje, kaj bodo iz tega potegnili. Za pravi umetniški dogodek pa je značilno, da umetnik nima nadzora nad odjemalcem umetnine, sodobna umetnost gradi na tezi, da bo različnost odzivov na ravni sprejemnikov nadgradila celoten dogodek. To pa je radikalno tuje tehnični logiki izobraževanja.

Kdo bi moral na te stvari gledati bolj kritično, univerza, pedagoški delavci, ali pa del krivde leži tudi na upravljalcih družbe? Dejstvo, da šolstvo že več kot deset let ni imelo izrazitega ministra, veliko pove.

► Nisem strokovnjak za področje upravljanja šolskih sistemov, a zastavlja se mi vprašanje, ali ni dejstvo, da nimamo izrazitega ministra, posledica tega, da se prosvetna politika v EU vleče zunaj državnih meja, servilnost EU politiki pa je pri nas tako že pregovorno prisotna – tudi na ravni univerzitetne politike. x

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Za več informacij nas obiščite na spletni strani www.fvv.um.si ali nas pokličite na telefon: **01 300 8306, 01 300 8335**

Rešujte varnostne izzive sodobne družbe!

Vpišite se na

FAKULTETO ZA VARNOSTNE VEDE UNIVERZE V MARIBORU

Želite nadgraditi oziroma pridobiti znanje o varnosti, kriminaliteti in odzivanjih na sodobne oblike ogrožanja družbe? Če je vaš odgovor pritrdilen, je izbira podiplomskega študija na naši fakulteti prava odločitev. Fakulteta za varnostne vede je namreč edina visokošolska institucija s področja varstvoslovja v Sloveniji.

Razpisujemo dva podiplomska študijska programa:

- magistrski študijski program »Varstvoslovje« (2. stopnja)
- doktorski študijski program »Varstvoslovje« (3. stopnja)

Simona Maček z medaljo odličnosti;
evropsko tekmovanje v poklicnih spretnostih EuroSkills,
Lille, Francija, 2014

Z Bleda. Med zvezde.

Ponosni smo na medalje naših študentov. Njihovi dosežki na mednarodnih in domačih tekmovanjih v letu 2014 dokazujejo odlično delo naših predavateljev in mentorjev.

Luka Bonča / mentor: mag. Peter Mihelčič, Marijan Lebar

★ zlata medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (strežba), Beograd, Srbija ★ srebrna medalja – hrvaško državno prvenstvo "Biser mora", Supetar, Hrvaška ★ zlata medalja – GTZ (tekmovanje barmanov), Portorož

Karin Čemažar / mentor: Marijan Lebar

★ zlata medalja – GTZ (priprava in postrežba kave), Portorož

Grega Gardener / mentor: mag. Peter Mihelčič, mag. Tadeja Krašna

★ bronasta medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (hotelski management), Beograd, Srbija ★ srebrna medalja – GTZ (tekmovanje hotelskih receptorjev), Portorož

Lea Gašperšič / mentor: Jože Zalar

★ srebrna medalja – mednarodno kuharsko tekmovanje "Biser mora", Supetar, Hrvaška ★ bronasta medalja – mednarodno tekmovanje barmanov GT Cup, Bled

Aleš Gorenc / mentor: mag. Peter Mihelčič, Marijan Lebar

★ srebrna medalja – hrvaško državno prvenstvo "Biser mora", Supetar, Hrvaška ★ bronasta medalja – mednarodno tekmovanje za mlade barmane EUROCUP, Prešov, Slovaška

Anja Kopina / mentor: dr. Boža Grafenauer

★ bronasta medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (destinacijski management), Beograd, Srbija

Luka Logar / mentor: mag. Peter Mihelčič

★ srebrna medalja – mednarodno tekmovanje za mlade barmane EUROCUP, Prešov, Slovaška

Simona Maček / mentor: Jože Zalar

★ medalja odličnosti – Evropsko tekmovanje v poklicnih spretnostih EuroSkills, Lille, Francija ★ 3 x zlata medalja – mednarodno kuharsko tekmovanje "Biser mora", Supetar, Hrvaška

Janez Meglič / mentor: mag. Peter Mihelčič

★ bronasta medalja – mednarodno tekmovanje za mlade barmane EUROCUP, Prešov, Slovaška

Aleš Padovnik / mentor: mag. Peter Mihelčič

★ srebrna medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (barmanstvo), Beograd, Srbija ★ bronasta medalja – mednarodno tekmovanje barmanov GT Cup, Bled

Žiga Papov / mentor: mag. Tadeja Krašna

★ bronasta medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (recepcijsko poslovanje), Beograd, Srbija ★ bronasta medalja – GTZ (tekmovanje hotelskih receptorjev), Portorož

Tim Perić / mentor: Marijan Lebar

★ zlata medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (postrežba vina), Beograd, Srbija

Ana Šink / mentor: mag. Peter Mihelčič

★ srebrna medalja – GTZ (barmanstvo), Portorož ★ srebrna medalja – tekmovanje profesionalnih barmanov: Novoletni koktajl prijateljstva, Rogaška Slatina

Špela Šavs / mentor: Jože Zalar

★ srebrna medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (nouvelle cuisine), Beograd, Srbija ★ zlata medalja – mednarodno kuharsko tekmovanje "Biser mora", Supetar, Hrvaška ★ bronasta medalja – GTZ (priprava jedi po naročilu Magic Box), kuharji pod 23 let, Portorož

Anže Šmid / mentor: mag. Peter Mihelčič

★ bronasta medalja – mednarodno tekmovanje za mlade barmane EUROCUP, Prešov, Slovaška

Martin Velikanje / mentor: Jože Zalar

★ srebrna medalja – evropsko tekmovanje združenja AEHT (dekatlon kuhinja), Beograd, Srbija

Kakovostno izobraževanje in usposabljanje strokovnih kadrov za gostinstvo, turizem in velnes

VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM BLED

KAJ JE MOORE SNEMAL V SLOVENIJI?

Ameriški režiser Michael Moore po šestih letih napoveduje premiero novega dokumentarca – tokrat tudi o Sloveniji in njenem visokem šolstvu

Piše: Borut Mekina

»Ali Slovenci res obožujete kečap? Mi bi radi o tem posneli film,« je bilo eno od prvih vprašanj po elektronski pošti. Producentsko ekipo svetovno znanega režiserja Michaela Moora, ki se je pripravljala na prihod v Slovenijo, je zanimalo, ali Slovenci res radi jemo kečap, kot je eden od njihovih raziskovalcev prebral na blogu nekega ameriškega turista. Ta je opazil, da je v Sloveniji kečap serviran vsepovsod, »celo ob pici«. Michael Moore, ki bi rad o kečapu in Sloveniji posnel film, pa je iskal lokalno novinarsko in organizacijsko pomoč, tj. slovenskega »fixerja«, kot se reče v hollywoodskem žargonu. S tem se je začelo

naše sodelovanje, ki je nastalo po spletu nenavadnih okoliščin, na podlagi medcelinskih vezi med vzhodnoevropskimi narodi.

Vprašanje kečapa in Slovencev je sicer lahko smešno, po drugi strani pa je, v realpolitičnem smislu, tudi prekleto resno. Moore, oskarjevec, verjetno najpopularnejši ameriški in svetovni dokumentarist, ima zgolj sledilcev na Twitterju toliko, kolikor ima Slovenija prebivalcev. Zato bi znal s kakšnim kiksom hitro spodkopati dolgoleten poosamosvojitveni trud slovenske diplomacije. Malce nepozornosti in Slovenija bi v svetovni javnosti postala dežela, znana po tem,

da v njej ljudje jedo kečap, ne pa, denimo, potice. Zaradi tega smo Moorovo prošnjo za pomoč vzeli skrajno resno. Eden izmed prvih ukrepov je bil angažma tete Polone iz Vrhovega Dola pri Mariboru, ki je za Moora spekla tri vrste domače potice iz najboljših biosestavin, domačega mleka in pohorskih jajc.

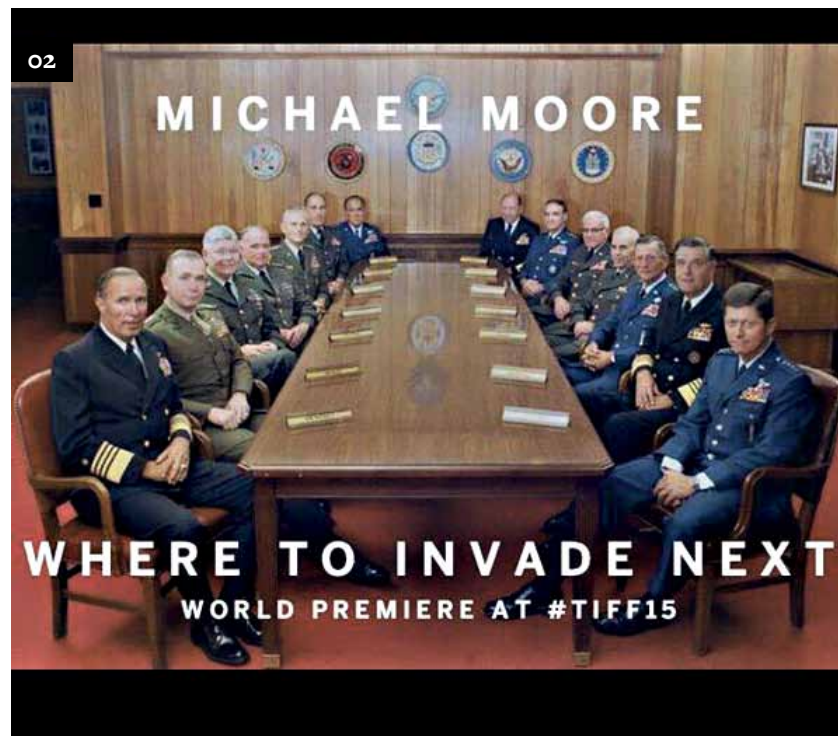
K sreči se je hitro izkazalo, da je bil pri kečapu v ospredju šaljiv Moorov pristop k stvari in da Moore, kljub nenehnemu poučarjanju svojega veselja ob prihodu na Slovaško (in da je Bratislava najlepše mesto na svetu), zelo dobro pozna razliko med

- 01 **Michael Moore s profesorico Renato Salecl (desno avtor teksta)**
/ Foto: Matej Leskovšek, Planet, Siol.net
- 02 **Napoved Moorovega novega dokumentarca, ki ga bodo predvajali prihodnji mesec v Torontu.**
- 03 **Michael Moore se je udeležil tudi protestov v podporo Janezu Janši pred ljubljanskim sodiščem :) / Foto: Borut Mekina**

Slovenijo in to drugo državo. Moore je prejšnji mesec tudi uradno naznanil premiero novega dokumentarca z naslovom *Where to invade next*, ki bo predvajan septembra v Torontu v Kanadi. To bo njegov prvi film po šestih letih, v njem pa bo svoje mesto dobila tudi Slovenija. Zakaj Slovenija? Ideja naj bi v njem tlela že več let. Če morajo ZDA nenehno iskati zunanje sovražnike, biti ves čas vojni – napadati Kuvajt, Irak, Afganistan –, naj »okupirajo« države, ki ponujajo še kaj več od nafte ali geostrateškega položaja. »Pentagon, ustavi se. Tokrat bom jaz napadal namesto tebe,« je dejal Moore o svojem novem projektu. Med različnimi cilji – vzornimi državami – je Moore izbral tudi našo deželo. Zakaj?

Že pred leti je Moore v filmu *Sicko* o ameriškem zdravstvenem sistemu bolj ali manj naključno naletel na Slovenijo. V tistem dokumentarcu naša država sicer nastopa kot primer entitete iz tretjega sveta, ki je po zdravstvenih statistikah celo boljša od ZDA. V filmu so predvajali prizor iz nadaljevanke *Naša mala klinika*, v katerem zdravniki nekomu režejo nogo brez anestezije, češ, pogledajte, kakšni primitivci prehitujejo nas, najmočnejšo in najrazvitejšo državo na svetu, ZDA. Verjetno zaradi besnih odzivov v Clevelandu živečih Slovencev se je tokrat njegova ekipa malce bolj potrudila. Slovenije so se lotili razmeroma temeljito. Prečesali so splet in ugotovili, da se jo celo spleta obiskati. Nekaj mednarodnih statistik je bilo namreč za ameriške pojme precej nenavadnih.

Recimo, Moorovo producentsko ekipo je pritegnilo dejstvo, da je Slovenija v svetovnem vrhu glede enakosti med spoloma; pri plačilu za isto delo. Potem so med statistikami Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) izbrskali, da ima Slovenija eno najnižjih stopenj nezaželene nosečnosti med najstnicami. Presenetilo jih je tudi, da slovenski moški po statistiki OECD v primerjavi z drugimi porabijo največ časa za vsakodnevna gospodinjska opravila. Kakšna država je to, so se spraševali. Potem so našli še himno, ki širi duh pacifizma med narodi. Na Youtubu pa predsednika države, ki med delovnim časom odvažata smeti, asfaltira cesto in kosi travo. In sklenili, da je to

odlična tarča za invazijo. Moški pomivajo, predsednik kosi travo, Slovenija še opazila ne bo, da je okupirana, so mislili.

Tako so se odločili za napad. Sprva je prišla izvidnica iz New Yorka, hiperaktivna producentka Adriane Giebel, ki je dva dni proučevala Slovenijo. Ko je prižgala zeleno luč, češ, »tukaj je varno«, so izdelali operativne načrte. Slovenije so se lotili zelo premišljeno. Ker je eden od skupaj 12 načrtov vseboval zamisel, da bi se Moore popeljal s filozofinjo dr. Renato Salecl s čolničkom po Blejskem jezeru, je ameriška zavarovalnica poslala v Slovenijo 14 vprašanj o tem čolničku: ime čolnička, kdo ga je zgradil (ime in priimek), kdaj, za kakšne namene je zavarovan, registracija čolnička, širina, ugrez, dolžina, podatki o lastniku itd. V času, ko je slovenska gospodarska zbornica spet poudarila, da imamo v Sloveniji preveč birokratskih ovir, so morale celo kavarne, ki jih je Moore nameraval obiskati, podpisati pogodbe, v skladu z ameriško zakonodajo, o prenosu avtorskih pravic. Če bi snemali v ZDA, so nam kasneje pojasnili Moorovi sodelavci, bi morali za vse te primere skleniti še posebna zavarovanja – lahko bi komu na primer padla kamera na nogo.

Potem je začela prihajati ekipa. Dva tehnika iz ZDA, kamermana s španskim tonskim mojstrom iz Nemčije, oba glavna producenta, Carl Deal in Tia Lessin iz New Yorka, Moore z asistentko iz Flinta in še pomočnica iz Norveške. Skupaj je ekipa pripeljala s seboj za manjši »tovornjak« elektronske opreme, ki je ostala v hotelu. Delo je namreč potekalo vseh 24 ur, medtem ko je en del ekipe spal, je drugi del že montiral posnetke in jih naslednje jutro na trdem disku z DHL-om pošiljal v New York v obdelovanje.

Čeprav bi bila za vsakodnevno snemanje v Ljubljani najprimernejša namestitve v kakšnem ljubljanskem hotelu, si je ekipa za izhodišče izbrala Bled. Poleg dejstva, da sto kilometrov dnevne vožnje s kombiji sem ter tja za ameriške razmere ni posebna razdalja, je bil razlog za to odločitev precej banalen. V času priprav so namreč Američane prav stereotipno očarale slike tega »neokrnjenega bisera«, Blejskega jezera, ki naj bi se po lepoti lahko primerjal s Havaji. Ob pogledu nanj so bili ganjeni kot nekoč španski konkvistadorji. »Zdaj sem v New Yorku, v Brooklynu. Skozi okno gledam na kanal Gowanus, ki je eden od najbolj supertoksično onesnaženih vod na svetu,« je

odločitev utemeljeval eden od producentov Solly Granatstein, ki je bil pristojen za Slovenijo. »Za čiščenje tega kanala je zvezna vlada dala že 300 milijonov dolarjev. Ne, mi bomo prišli na Bled,« je napovedal. Za povrh vsega naj bi bila še voda v blejskih Toplicah, v hotelu, domnevno zdravilna za Moorov križ.

Rdeča nit scenarija o Sloveniji je postalo visoko šolstvo. In sicer zato, ker je v Sloveniji še vedno zastoj, za Američane pa redna cena programov znaša v povprečju med dva in tri tisoč evri na leto – nič v primerjavi z njihovimi vrtoglavi cenami, ki v zadnjih letih še rastejo, bolj kot nekoč ameriški nepremičninski balon. »Dala vam bom primer,« je razmere opisala Gieblova, »na Harvardu sem študirala umetnost in imam zato, kljub štipendiji, ki sem jo dobila, kredit za vse življenje. Ti šolski krediti so pri nas posebne vrste. Tudi če greš v osebni stečaj, se jih ne moreš rešiti.« Odločitev za študij zato tudi pomeni, da boš imel dve, tri zaposlitve, in pogosto tudi to, da ne boš imel družine. »Mnogi Američani bi lahko prišli študirat k vam, ne pa da za isto kakovost programov plačujejo na deset tisoče dolarjev,« je dodala.

Snemanja so se lotili tako, da so zbrali glavne ameriške argumente proti

05

04 **Ob odhodu je v slovensko zemljo zapičil ameriško zastavo.**
»Vzeli smo, kar potrebujemo,« je dejal. / Foto: Borut Mekina

05 **Srečanje s študenti iz društva Iskra, od leve: Mojca Žerak, Matej Križanec, Jaša Lategano in Ana Lorgjer** / Foto: Matej Leskovšek, Planet, Siol.net

brezplačnemu javnemu šolstvu, ki so jih nameravali preiskati v Sloveniji. Od tega, da naj bi bili študentje v takšnem sistemu nemotivirani, da je v tem primeru infrastruktura slaba, da študijski programi niso kakovostni, študentje pa so neuspešni. Zato je Moorova ekipa obiskala 120 milijonov evrov vredne nove prostore Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter Fakultete za računalništvo in informatiko, pa študentski vrtec v Rožni dolini, ki naj bi dokazoval, da je v Sloveniji mogoče oboje – imeti otroke in doštudirati. »Moor je zanimalo, koliko kredita sva morala najeti za študij. Ko sva povedala, da nič, ga je zanimalo, kdo naju 'sponzorira'. Ali so to starši, ali imava kreditne kartice, ali sploh imava svoj avto? Zdelo se mu

je neverjetno, da po koncu študija ne bova nikomur nič dolžna,« je dejal Matej Žebovec, eden izmed študentov iz doma za družine, ki ga je Moore obiskal.

»Šolnine so v ZDA problem, saj sistem 22-letnike, torej mlade fante in dekleta, postavi pred neznosno težko odločitev, da se zakreditirajo za recimo 100 tisoč dolarjev, s čimer dejansko zapečatijo svojo usodo. Nikoli več ne morejo delati, kar si želijo, ampak tisto, s čimer bodo poplačali ta dolg,« nam je kasneje dejal Moore. Moore, ki fakultete ni končal, je hotel v Sloveniji zaigrati vrnitev na faks. Zato se je tukaj srečal tudi z nekaterimi Američani, ki študirajo v Sloveniji. Ker ima edino ljubljanska Ekonomska fakulteta redne programe v angleškem jeziku, se je »odločil« za študij ekonomije. Obiskal je tudi prvo predavanje. Čast je pripadla profesorju Aleksandru Kešeljeviću, sicer svetovalcu predsednika vlade, ki je Mooru predaval o socialni funkciji kapitala. »Oh shit,« je Moorov glavni producent Carl Deal nato malce nejevoljno komentiral med nočno vožnjo s kombijem nazaj proti Bledu, »Kešeljević je predaval ravno to, kar hočemo mi povedati s tem filmom!«

Moore je prepričan, da »sistem« napeljuje k zmanjševanju pravic – pravic do

univerzalnega zdravstva ali šolstva – in da je zgolj z aktivnim državljanstvom ali protesti mogoče vzdrževati doseženo raven. Zanj je Francija sicer država, ki ima po vseh karakteristikah najbolj solidarno zdravstvo, a hkrati tudi največ protestov. Amerika pa se mu na drugi strani zdi primer pasivne države, v kateri elita z ljudstvom dela, kar si zamisli. In Slovenija? Ker je na ljubljanski Ekonomski fakulteti (EF) naletel na študente, ki so se na njegovo presenečenje zavzemali za uvedbo šolnin, češ da bi bili potem bolj motivirani, se je dan pozneje srečal s člani študentskega društva Iskra oziroma s študenti, ki so leta 2014 organizirali proteste proti uvedbi šolnin. »Zanimala ga je Iskra, kako se organiziramo in upiramo. Zdi se mi, da nas želi ameriškim študentom prikazati kot nekakšne vztrajajoče študente upornike, ki znajo zagovarjati svoje pozicije,« pravi Jaša Lategano iz Iskre, zadovoljen, da mu je uspelo popraviti vtis, ki so ga naredili njegovi kolegi iz EF.

Da slovenski sistem brezplačnega javnega šolstva vendarle proizvaja študente, ki so motivirani in dosegajo dobre rezultate, je Moore spoznal na obisku pri rektorju univerze dr. Ivanu Svetliku. V pogovoru sta ugotovila, da je bil Michael Moore celo v žiriji

mednarodnega filmskega tekmovanja Akademije umetnosti in znanosti gibljevih slik (*The Academy of Motion Picture Arts and Sciences*) v ZDA, ki je lani uvrstila film Katarine Morano, slovenske študentke AGRFT, med finaliste za študentskega oskarja, se je spomnil Svetlik. A kljub temu je še vedno ostalo neodgovorjeno glavno vprašanje: Zakaj Moore ni odšel raje v kakšno skandinavo državo, kjer je univerzitetni študij res vzorno organiziran? Zakaj si je izmed treh celin, ki jih je med snemanjem filma obiskal, izbral ravno Slovenijo? To pa je režiser razkril na obisku pri predsedniku države Borutu Pahorju, na sicer na neformalnem srečanju za zaprtimi vrati. Pogovor med njima lahko zdaj povzamemo, saj sta v to oba privolila.

Pahorjev kabinet sprva ni bil posebej navdušen nad obiskom, za katelega je prosil Moore. Očitno so bili v dvomih glede resničnega namena, bilo jih je strah, da bi Moore utegnil obisk izkoristil v šaljive ali celo manipulativne namene. Čeprav je bilo zaradi tega načrtovano krajše, vljudnostno srečanje brez snemanja in kamer, pa se je to zavleklo na celo uro, saj sta se Pahor in Moore razgovorila o Moorovem delu, zdravstvu, šolstvu, Obami, Ameriki, Balkanu in spravi. Pokazalo se je, da zna biti Moore tudi resen, razgledan gospod, Pahor pa, da si je s sinom ogledal vse Moorove filme, kar je ameriškega režiserja seveda razveselilo in presenetilo.

»Seveda bi si za snemanje lahko izbral – in to so morda mnogi tudi pričakovali – francosko Sorbono,« je Moore odgovoril Pahorju na njegovo vprašanje, zakaj je prišel o visokem šolstvu snemat prav v Slovenijo. »Ali pa, da bi šel snemat visoko šolstvo na Švedsko. Toda nihče ne pričakuje, da bi šel v Slovenijo. V nekdanjo socialistično državo, ki ima to področje urejeno bolje kot ZDA. To je presenetljivo,« mu je odgovoril Moore in nadaljeval. »Vedno, ko obiščemo kakšno državo, si ogledamo revnejše predele glavnega mesta. Po tem, kako država

obravna svoje najšibkejše, se vidi, kako obravna svoje prebivalstvo. Mi smo si ogledali Šiško. To je vaš geto?«

Vodja Pahorjevega kabineta dr. Alja Brglez se z Moorom ni strinjala. Menila je, da je ameriški šolski sistem vendarle boljši – a jo je Pahor prekinil. Dejal je, da je tudi sam želel na študij v ZDA, da Ameriko ceni,

Zakaj je Moore prišel v Slovenijo? O visokem šolstvu bi lahko šel snemat tudi na francosko Sorbono, a nihče ne pričakuje, je pojasnil, da je celo bivša socialistična republika boljša od ZDA.

da je bil celo prvi evropski politik, ki je javno podprl kasnejšega predsednika Baracka Obama, »a teh ameriških rešitev ne podpiram«, je zaključil. »V Sloveniji poleg tega nimamo nafte. Edino, na kar lahko računamo, je talent. In edini način, da ta talent kar najbolj izkoristimo, je javno šolstvo, ki revnih ne izključuje,« je dejal slovenski predsednik in začel naštevati, kako lahko sam, kljub majhnim pristojnostim, krepki socialno državo. »Ampak zakaj mislite, da je šolstvo zdaj takšen problem v ZDA?« je nato vprašal Moora.

Potem se je Moore razgovoril. Dejal je, da je prepričan, da bodo v ZDA zaradi šolnin izbruhnili veliki nemiri, češ da je problem šolstva veliko resnejši in večji od problemov v ameriškem zdravstvu ali celo od nepremičninskega balona. Pahor mu je ugovarjal, češ da zaradi zdravstva v ZDA ni revolucije in tudi gibanje *Zavzemimo Wall Street*, s katerim so protestniki opozarjali na veliko razslojenost v ameriški družbi, ni imelo širših učinkov. »Gibanje *Zavzemimo Wall Street* ni imelo širokega protestnega potenciala,« mu je odgovoril Moore, »ker v ZDA še vedno mnogi mislijo, mogoče bom pa jaz tisti, ki bo obogatel in bom nekega dne v tem enem odstotku. Na

področju zdravstva so mnogi Američani spet brezbrizni, češ, zakaj pa bi jaz solidarnostno plačeval za bolezen koga drugega. Nekaj drugega pa je šolstvo. Vsak ima otroka v šoli. In ko se bo zalomilo pri študentskih kreditih, bodo učinki veliko hujši od zadnje krize,« je povedal.

Končala sta pri spravi in vojnah. V nasprotju z bivšim ameriškim veleposlanikom v Sloveniji Josephom Musselsom je bil Moore prepričan, da Slovenija zelo dobro nosi breme zgodovine. »Pri nas, v ZDA,« je dejal Moore, »je takšna točka državljanska vojna med Severom in Jugom. Ta čas ni tako daleč. Tedaj je bil rojen moj dedek. A kljub temu se v naših šolah o tem ne učijo. Tudi o Indijancih se ne učimo. Nič se ne učimo, napadamo pa druge države.« Pahor je vljudnostno pripomnil, da je sprava ena od njegovih temeljnih nalog, ki da je problem v Sloveniji, Moore pa je dodal: »Slovenija je med drugo svetovno vojno izgubila skoraj sedem odstotkov prebivalstva. Poglejte, kaj je Amerika naredila, ko je bilo 11. septembra ubitih 3000 njenih ljudi. Ne znam si predstavljati, kako bi naša družba prenesla smrt 20 milijonov,« je ugotavljal Moore.

Po štirih dneh v Sloveniji se je njegova ekipa odpravila naprej, v naslednjo državo, Nemčijo. Čeprav je Janez Janša vmes tvitnil, da bo morda naslednji na avdienci pri predsedniku države »vodja ISIS«, je Moorova ekipa še našla nekaj časa, da je obiskala tudi njega. Inkognito se je ustavila pri protestnikih pred vrhovnim sodiščem, ki so tedaj skandirali proti »krivosodju« in za Janševo izpustitev. Tik pred odhodom pa je bilo treba okupacijo Slovenije še uradno zaznamovati. In sicer z zasaditvijo ameriške zastave. Načrtovali so, da bi Moore to naredil na travniku Študentskih domov v Rožni dolini, a so bili tam proti takšni provokaciji. Zato je Moore razglasil zmago šele na Brniku: »Prišel sem v Slovenijo, da od vas vzamem nekaj, kar mi kot Američani potrebujemo,« je dejal in zapičil ameriško zastavo v slovensko zemljo. S tem je bila okupacija tudi uradno končana.×

VISOKA ŠOLA ZA GRADBENO INŽENIRSTVO KRANJ

Gorenjesavska 9, 4000 Kranj

T: referat 04 236 11 20, 041 322 499

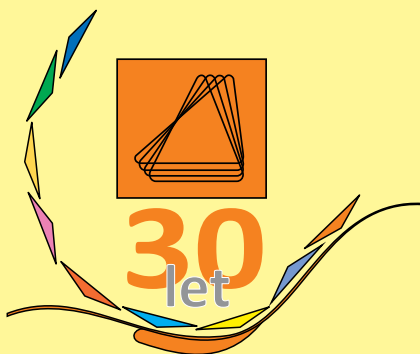
E: vsgi.referat@guest.arnes.si

Postanite dipl. inž. gradbeništva!

izredni študij

Organizacija izobraževanja poteka na zaposlenim prijazen način.

www.vsgi.si

ŠOLSKI CENTER Novo mesto

Šegova ulica 112
8000 Novo mesto
tel: 386(0)7 / 39 32 100
faks.: 386(0)7 / 39 32 124

Programi na Šolskem centru Novo mesto

**Pomočnik v
tehnoloških
procesih**

**Inštalater strojnih
inštalacij**

**Oblikovalec kovin-
orodjar**

Klepar-krovec

Avtokaroserist

Avtoserviser

Mehatronik operater

Strojni tehnik

Elektrikar

Računalnikar

Elektrotehnik

Tehnik računalništva

Tehniška gimnazija

Obdelovalec lesa

Mizar

Zidar

Tesar

**Izvajalec
suhomontažne
gradnje**

**Pečar-polagalec
keramičnih oblog**

Gradbeni tehnik

Lesarski tehnik

Bolničar-negovalac

Zdravstvena nega

Kemijski tehnik

Farmaceutski tehnik

Kozmetični tehnik

Predšolska vzgoja

www.sc-nm.si